

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

administrationsbesvær, men jeg tror ikke, det vil blive så stort, for i langt det overvejende antal tilfælde vil ægtefællerne jo på forhånd være enige. En sådan regel vil kun kunne tjene lovens formål: at fremme opsparingen. Om den vil have nogen større virkning, kan man naturligvis ikke sige, men hvis den har nogen virkning, vil det kun være i retning af at fremme lovens formål. Når jeg har rejst spørgsmålet, er det, fordi der hersker stor usikkerhed på dette område både i offentligheden og i pengeinstitutterne, og derfor har jeg gerne villet have, at finansministeren skulle udtale sig her om spørgsmålet.

Finansministeren (Kampmann): Spørgsmålet kan besvares bekræftende. Hvad enten gifte kvinder kommer alene eller smukt med deres mænd i hånden, kan de oprette præmieindskudskonti, og vi er i finansministeriet klar over, at gifte kvinder i betydelig udstrækning opretter præmieindskudskonti i sparekasser og banker. Pengeinstitutterne anstiller almindeligvis ikke nogen undersøgelse af, om en kvinde, der ønsker at oprette en præmieindskudskonto, er gift eller ej, og det ville formentlig også volde praktiske vanskeligheder, hvis der skulle foretages sådanne undersøgelser. Præmieindskudskonti oprettet af gifte kvinder kan give anledning til tvivl med hensyn til fortolkning af enkelte bestemmelser i loven om præmiering af opsparing, og disse problemer er ved at blive undersøgt. Men gifte kvinder kan som sagt trygt deltage i den præmierede opsparing, og vi ønsker meget gerne, at de gør det.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om fradrag ved beregningen af kommunale ejendomsskatter.

Valgt blev: *Kai Jensen, Ove Hansen, Urban Hansen, Heising, Hans Knudsen, Johs. E. Larsen, M. Larsen, Peter Nielsen, Anders Andersen, Alfred Bagh, Jens Chr.*

Christensen, N. Chr. Christensen, Paabøl, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Carsten Raft, Tesdorpf og Skytte.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed. (Ændring af lov nr. 217 af 7. juni 1952).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 141; fremsættelsen findes i tidenden sp. 627).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Per Hækkerup: Under henvisning til, at dette lovforslag er en omtrent uændret genfremsættelse af det forslag, vi behandlede i foråret, skal jeg ikke gøre særlig mange bemærkninger til forslaget, men henvise til den debat, som fandt sted ved første behandling, og hvorunder jeg havde lejlighed til at gøre de principielle synspunkter gældende, som forslaget kunne give anledning til. Siden forslagens fremsættelse har der været ført en temmelig livlig debat om det i offentligheden, en debat, som i høj grad har understreget den interesse, der findes for forslaget, ikke blot hos ungdommen, hos den studerende ungdom, hos den ungdom, der iøvrigt søger uddannelse, men også en debat, som har understreget den betydning, offentligheden i bred almindelighed tillægger, at der på det her omhandlede område findes en forsvarlig løsning. Jeg mener dog ikke, at den offentlige debat har fremdraget så nye og afgørende synspunkter, at de kan give anledning til, at jeg her gør dem til genstand for en nærmere behandling.

Efter arbejdet i udvalget og den behandling, som har fundet sted af forslaget og de spørgsmål, udvalget har stillet undervisningsministeren i sidste samling, er lovforslaget undergået nogle mindre ændringer.

I § 1 er der tale om redaktionelle ændringer, som ikke kan give mig anledning til bemærkninger; og om de ændringer i lovforslaget, som § 2 og § 3 indeholder, og som er reelle ændringer, vil jeg sige, at de forekommer mig for begge paragraffers vedkommende at være forbedringer i forhold til det hidtidige forslag. Den omstændig-

[Per Hækkerup.]

hed, at fonden nu gøres til en statsfond, synes jeg er en rigtig ændring, som i højere grad forankrer „Ungdommens uddannelsesfond“ på den faste måde, som forslaget også oprindeligt tilsigtede. Ændringen i § 3 betyder en udbygning af administrationen af lovforslaget, og det forekommer mig også at være en forbedring, idet der her synes at være lagt fastere rammer for, hvorledes administrationen skal foregå, uden at dog den smidighed, som især i de første år er nødvendig, bliver udelukket.

Jeg skal derfor med disse få bemærkninger anbefale lovforslaget på det bedste og udtrykke håb om, at folketinget i indeværende samling vil være i stand til at tilendebringe arbejdet.

Henry Christensen: Det er vistnok en almindelig antagelse, at den nuværende højtærede undervisningsminister er noget dyr i drift. Da vi sidste år havde lejlighed til ved første behandling af forslaget om „Ungdommens uddannelsesfond“ at fremføre principielle betragtninger, sagde jeg, at der var en god baggrund for det forslag, der fremkom: landets økonomiske fremtid tegnede sig — skal jeg sige det på den måde — i hvert fald betydeligt lysere, end det i øjeblikket er tilfældet. Den højtærede undervisningsminister talte ved den lejlighed om ungdommens problemer i al almindelighed, og jeg vil ved denne lejlighed gerne sige, at ungdommens problemer i al almindelighed er nøje knyttet sammen med de centrale økonomiske forhold. I og for sig skulle vel nu regeringens medlemmer og også den højtærede undervisningsminister stå frem og åbent og ærligt fortælle den danske ungdom, at det er den, der mest af alle kommer til at undgælde for den kortsynede politik, som i den sidst forløbne periode har ladet os leve over evne, ladet os bruge for meget, har tømt valutareserverne og dermed afgørende forringet mulighederne for de fremtidige investeringer, der skulle sikre beskæftigelse, ikke mindst for de kommende store årgange.

I hele diskussionen om de unges problemer forekommer det mig, at man fra regeringens side i altfor høj grad ser bort herfra. Det er ungdommen, dette kommer til at ramme i særlig grad. Ungdomsproblemerne

er derfor på en række områder blevet større, end det havde været nødvendigt; ikke mindst gælder det nu etableringsmulighederne for en stor del af dansk ungdom. Her er ungdommen for alvor blevet ramt af den stedfundne udvikling, og når vi nu behandler et enkelt udsnit af ungdomsproblemet, nemlig den videregående eller højere uddannelse, kan dette ikke ske, uden at vi i nogen grad må skele til de vilkår, som dansk ungdom iøvrigt har, når den skal i gang.

Det er altså klart, at vi er i en periode, hvor vi ikke har den allerbedste baggrund for store, udgiftskrævende reformforslag, og jeg vil gerne pege på en anden ting i forbindelse med spørgsmålet om adgangen til undervisning: det er heller ikke den allerbedste baggrund, regeringen i øjeblikket har for at komme til folketinget med dette, når man tager i betragtning den nedskæring, man har fundet det nødvendigt at gennemføre af den civile undervisning af de værnepligtige, der var tilrettelagt. Jeg forstår ikke, hvor undervisningsministeren har været henne, da denne nedskæring blev gennemført. Jeg synes, der er grund til, at dansk ungdom protesterer imod denne udvikling, den står i et skærende misforhold til det forslag, vi her skal behandle. Vi må forlange, at der bliver balance i tingene, og vi må huske, at hvis vi skal skabe tilslutning til en løsning af de økonomiske og sociale problemer for den studerende ungdom, må vi have forståelse og tilslutning til denne løsning fra hele den øvrige del af den danske ungdom. Den skal være med til at danne grundlaget for det, der skal ske på de områder, vi her behandler. Jeg beder regeringen være opmærksom herpå, og jeg ville meget ønske, at man kunne give os et tilsagn om, at man nu ville afblæse den nedskæring, man har bebudet af civilundervisningen for de værnepligtige.

Med hensyn til det foreliggende lovforslag kan jeg i det store og hele henvise til de principielle synspunkter, som jeg på mit partis vegne gjorde gældende, sidste gang vi behandlede dette lovforslag; jeg henviser herom til sp. 4316—22 i folketingstidende for 1953—54. Vi har fremdeles den mål-sætning, som jeg dengang gav udtryk for: at det bør være således, at enhver ung, hvor

[Henry Christensen.]

i samfundet han end kommer fra, skal have de fornødne muligheder for at gennemføre den uddannelse, som hans evner og vilje berettiger ham til, og vi ønsker en løsning af dette spørgsmål ud fra princippet hjælp til selvhjælp, således som vi dengang anviste det. Men vi har stadig den opfattelse, at ikke mindst hvor det drejer sig om dygtige unge, der efter endt eksamen hurtigt opnår stillinger med betydelige indtægter, indtægter, der ligger væsentligt over gennemsnitsindkomsterne her i samfundet, vil det være naturligt ofte at gå lånevejen, også for at gøre det forståeligt for den øvrige del af dansk ungdom og den danske befolkning, at man løser opgaven på en rimelig måde. Jeg vil gerne henvise til de synspunkter, som de polyteknisk studerende har givet udtryk for overfor udvalget, idet de har angivet, at man var i stand til at løse deres problemer igennem en ren låneordning. På andre områder må løsningen efter min opfattelse blive en kombination af lån og legater.

Vi ønsker endvidere begrænsninger af de vidtgående bemyndigelser til ministeren, som lovforslaget indeholder. I udvalget behandlede vi sidste år også forslaget om vederlagsfri undervisning og skolemateriel, også for børn efter den undervisningspligtige alder. Vi beklager naturligvis, at man ikke ville behandle dette sammen med det første forslag og ikke ville tage det hensyn til vore synspunkter, som vi havde anmodet om; det lovede ikke helt godt for den enighed, som helst skulle blive resultatet på disse områder; men det må nu ministeren om. Jeg vil gerne ved denne lejlighed sige, at vi var modstandere af det forslag i den skikkelse, hvori det blev gennemført; men vi sagde samtidig, at hvis det blev gennemført, måtte vi forvente, at man opretholdt det samme forhold mellem de offentlige skoler og den private skole, og vi fik jo et løfte eller et tilsagn i et vist omfang af ministeren. Jeg vil gerne spørge om, hvorvidt og på hvilken måde dette løfte er blevet opfyldt.

I sin forelæggelsestale var ministeren inde på, at gennemførelse af det foreliggende forslag ikke ville medføre en forøget tilgang til gymnasiet, sådan som man havde hævdet det i den offentlige debat, der

fulgte, efter at forslaget sidste år havde været til behandling. Jeg vil gerne knytte en enkelt kommentar hertil. Jeg sagde allerede ved første behandling sidste år, at efter min mening ville det medføre en forøget tilgang — og det var jo også netop forslaget hensigt — fra nye kredse, og jeg tror, man går helt fejl, hvis man lukker øjnene herfor. Der vil komme en forøget tilgang, fordi man letter adgangen til den videregående uddannelse. Mange vil i dag vælge at lade deres børn få en anden uddannelse end gymnasieuddannelsen, idet de siger: ja vel, vi kan nok klare en gymnasieuddannelse, den vil ofte ikke være mere bekostelig end en faglig uddannelse, men vi kan ikke klare de byrder, der kommer, efter at den pågældende har taget studentereksamen, den videregående uddannelse. Og så lader de være med at lade sønnen gå i gymnasiet.

Der vil altså ganske særlig af denne grund komme en forøget tilgang til gymnasierne, når vi gennemfører en betydelig støtte til den videregående uddannelse, men dernæst vil der komme det, fordi vi netop står overfor, at de store årgange er ved at vokse op i gymnasiealderen. Ikke mindst vil tilgangen nok blive yderligere forøget, hvis beskæftigelsesmulighederne skulle vise sig stærkt forringede for disse unge ude i det praktiske erhvervsliv. Jeg er helt enig i, at vi skal gøre, hvad vi kan for at give de unge de bedste beskæftigelsesmuligheder; det er også derfor, jeg mener, at den økonomiske politik herhjemme i al almindelighed har været kortsigtet.

Der vil altså ud fra disse 2 faktorer være en stærk tendens til forøget tilgang til gymnasiet. Derfor mener jeg, at det kan være en forstandig tanke, at vi i første omgang skaber den stærkeste forbedring i vilkårene for den efterfølgende uddannelse og koncentrerer støtten til gymnasieuddannelsen alene om de tilfælde, hvor der virkelig er meget stor trang, hvor det drejer sig om mennesker med betydelig nedsat forsørgerevne, enker og andre. Jeg tror, det vil være en forstandig måde at løse problemet på: at tage det i to tempi, og jeg tror, at man tager fejl, hvis man som undervisningsministeren siger, uden dog at gå ind på en argumentation for de ting, jeg her har fremdraget påny: lad os bare gen-

[Henry Christensen.]

nemføre det; der vil ikke komme nogen forøget tilgang til gymnasierne. Selvfølgelig vil der det.

Jeg håber forøvrigt, at vi nu for alvor kan få gang i udvalgsarbejdet vedrørende dette forslag om uddannelsesfonden — vi kom jo ikke ret langt sidste år — og jeg kan i hvert fald for mit vedkommende sige, at vi ønsker, der kan komme en realistisk behandling, så vi kan få klaret tingene, og så vi kan finde frem til en løsning af de påtrængende problemer, vi her står overfor.

Hvidberg: Hvad angår selve sagen, er det mig en glæde at fastslå, at mit parti har en positiv indstilling til tanken om at give de studerende — her sagt i videre forstand: de unge, som er under uddannelse, men som ikke har nogen forsørger eller selv har midler til at bekoste deres uddannelse — en virkelig økonomisk støtte. Mit parti har vilje til nu at få denne sag, som vi betragter som overordentlig stor og vigtig, bragt til en løsning, når det kan gøres på en fornuftig måde.

Ser man nu på den del af den under uddannelse værende ungdom, som vi plejer at kalde studenterne, akademikerne — det er jo dem, jeg har mest kendskab til, men noget lignende gælder vel også nogenlunde andre klasser — må jeg indrømme, at man undertiden i sin gerning på universitetet får kendskab til tilfælde, der nok kan skære en i hjertet, og at mange af studenterne trods stor nøjsomhed rent ud sagt er meget fattige. Ved den såkaldte studenternes rigsdag, som sidste weekend blev afholdt her i København, skildrede Studenterrådets formand, stud. theol. Olav C. Lindegaard, den dystre baggrund for denne konference. Der blev endog talt om faren for en økonomisk og åndelig proletarisering af studenterne, men så blev det tillige nævnt, at studenternes levestandard er så høj som nogensinde før. Ja, dette hænger efter min mening sammen med, at mange studenter har erhvervsarbejde ved siden af deres studium, og her står man i virkeligheden overfor et af de vanskeligste — og man kan også sige sørgeligste — problemer for vore 2 universiteter og vore læreanstalter, tildels også seminarierne.

Det konservative folkepartis ordfører

ved sidste førstebehandling, daværende medlem af det høje ting hr. Karl Olsen, kom også ind på den sag og talte derunder om, at man ikke skulle betragte det som særlig sørgeligt, at de unge havde et sådant erhvervsarbejde, for det gav dem menneskekundskab. Jeg vil naturligvis ikke fragå, at der i visse tilfælde kan være noget gavnligt for de studerende i at have beskæftigelse også udenfor studietiden, men forholdet er jo det, at mange gange er det ekstraarbejde, de har, af en sådan art, at det ikke har den mindste forbindelse med deres studium. Man kan også opstille det spørgsmål, hvorvidt det hele ikke er et tidsfænomen — det nævntes også ved denne studiekonference fornylig — at altså alt dette arbejde, denne anvendelse af studenters arbejdskraft, en skønne dag forsvinder for dem, og hvad så? Men det alvorligste, det værste ved det er nu under alle omstændigheder dette, at det i høj grad svækker og udtønder et studium, at man røver de bedste læsetimer fra studiet. Enhver kender jo faren, og undertiden ser man også denne fare lyslevende for sig i skikkelse af en noget smalsporet manuduktørstuderende, som i grunden ikke i de år kender andet mål end blot at få indterpet de kundskaber, han skal aflevere til eksamen. Og et problem, som ikke har været nævnt, men som jeg synes vi må tale lidt om, også i udvalget, er: Vil tildelingen af studiemidlerne kunne få studenten til at give afkald på sine ekstraindtægter, der måske beløber sig til 3 000—4 000 kr.? Man hører om studenter, der uden egentlig at behøve det har et sådant arbejde ved siden af, og at nogle af dem synes, at det ligesom hører med i deres selvhævdelse; det skal en student nu engang have. Dette spørgsmål må vi tage op, tror jeg, og man må også rette det til de studerende. Jeg for mit vedkommende har den opfattelse, at mange, mange studenter hellere end gerne vil give afkald på det job, de slæber på som en byrde, fordi de virkelig har lyst til og interesse for det studium, de er sat til, og der er ikke tvivl om, at vi her må tilbage til den tid, da studenterne for alvor studerede. Ellers går de glip af altfor meget, og ellers bliver også deres berøring med, hvad jeg vil kalde den videnskabelige metode, i de år altfor ringe.

[Hvidberg.]

Studenterverdenens ulykke hænger navnlig sammen med de dårlige legatforhold. Legatmassen er blevet helt udhulet. Det er hele den økonomiske udvikling, for ikke at sige den snigende inflation, som har ført dette med sig, og man må derfor stille det spørgsmål, om det så ikke havde været det naturligste, at man nu først så at sige restituerede legatmassen for studenterne, bragte stipendierne à jour, at staten, for at sige det groft, gav tilbage, hvad den har taget fra studenterne; så ville de kunne klare sig selv. Det viser sig, at stipendieudvalgene er de bedste til at få pengene til at falde blandt de unge, hvor de virkelig skal falde. Og efter at man havde ordnet dette område, kunne man tage fat på de andre områder og prøve at hjælpe der. En sådan stykkevis gennemførelse af den store opgave ville vistnok have visse fordele; man ville derved bedre, synes jeg, kunne få indseende med de enkelte uddannelsesområder. Nu er jeg ikke fuldstændig sikker på, når man ordner dette under eet, at så ikke enkelte grupper bliver for ringe behandlet, navnlig måske studenterne.

Den højtærede undervisningsminister var ved sidste førstebehandling så uforsigtig at bringe gamle Estrups navn ind i debatten. Det var gået frem med de konservative siden da, sagde ministeren med den ham egne form for ironi. Men nu, ser jeg, har professor Stig Iuul gjort opmærksom på, at når man henser til prisniveauet og studentertallet, ja, så svarer det tilbud, som den højtærede minister nu giver, til 100 000 kr. ved århundredskiftet, medens Danmarks højre dengang gav studenterne 250 000 kr. Jeg skal nu ikke på nogen måde indlade mig på historiske betragtninger, men jeg vil dog gerne have lov til at retfærdiggøre de gamle højremænd.

Nuvel, den højtærede minister har ønsket at løse ungdommens uddannelsesproblem under eet. Det kan jo have sine fordele, og det kan man måske også, men jeg er ikke i tvivl om, at det i virkeligheden er vanskeligere for os på den måde.

Der er åbenbart her i folketinget et almindeligt ønske om at hjælpe ungdommen, så langt som vi nu har evne til det, og så er det også klart, ikke sandt, at så har intet enkelt parti nogen grund til at slå

politisk mønt af denne sag. Det håber jeg heller ikke vil ske. Man bør f. eks. afholde sig fra propagandistiske slogans og fraser, der har det ved sig, at de ikke altid er helt sande, og jeg vil spørge, om vi nu ikke skal holde op med dette, at „uddannelsesmonopolet må brydes“, eller forøvrigt også udtrykket: „uddannelsens demokratisering“. Det er jo efterhånden sådan, at der ingen grænser er for, hvilke betydninger man herhjemme lægger i ordet demokrati eller demokratisering. Og når den højtærede minister ved sidste førstebehandling, som jeg husker det, talte med ikke ringe patos om, at det ville være en smuk tanke, at de formuer, der efterlades ved død, i nogen grad kommer ungdommen tilgode, så synes jeg naturligvis også, det er snukt, men jeg synes, at det ville være endnu smukkere, hvis det blev sådan, at når en mand eller kvinde har sparet noget sammen, kan de selv få lov til at træffe bestemmelse om, hvilken ungdom det skal tilfalde, f. eks. den ungdom, der er knyttet til dem selv ved slægtens bånd. Vi behøver såmænd ikke at ødelægge slægtssammenholdet og familiebåndet her i landet mere, end det allerede er sket. Jeg synes heller ikke, ministeren havde behøvet at forkynde, at det skulle være en ret for de unge, ikke en nådeshjælp. I virkeligheden er det skæbnesvangert at indføre disse ord i det lange løb. Ret skal man absolut sige nu, hvorved man jo — som en klog mand allerede har gjort opmærksom på — ødelægger glæden for de unge ved at modtage, forøvrigt også ødelægger glæden for dem, der skal give. Og når jeg nu tænker på et hjem, hvor man har børn under uddannelse, og hvor et forældrepar giver afkald i nogle år, måske i mange år, for at give deres børn en uddannelse, ja, så er det jo ikke en ret, og det vil børnene heller ikke komme og sige til forældrene, men det er heller ikke en nådessag. Man skal ikke anvende hverken det ene eller det andet af disse udtryk i den forbindelse. Det er naturligt og rigtigt. Det bedste og det naturligste er altid, som allerede det ærede medlem hr. Henry Christensen har gjort opmærksom på, at det er forældrene, der hjælper børnene til deres studium.

Jeg skal ikke sige mere om dette, men skal gå over til at fremsætte nogle få bemærkninger om selve det lovforslag, som

[Hvidberg.]

er os forelagt. Jeg kan ikke skjule, at jeg har adskillige betænkeligheder ved det, og desværre knytter disse betænkeligheder sig til de to omstændigheder, der må siges at være de centrale, nemlig for det første: Hvorfra skal egentlig disse penge komme? Og for det andet: Hvordan skal man nå ud til netop de unge, som det er rimeligt og retfærdigt at støtte?

Hvad angår det første punkt, har den højtærede minister jo denne gang af nærliggende grunde ikke koblet sit forslag til forslaget om arveafgiftens forhøjelse. Han er derimod gået frem efter denne devise: går den, så går den, og går den ikke, så går den nok alligevel. Hvis det med arveafgiftens forhøjelse ikke går, er det regeringens agt at stille forslag om tilvejebringelse af øgede statsindtægter i et omfang, der svarer til udgifterne ved loven om uddannelsesfonden — det fremgår af fremsættelsestalen. Men øgede statsindtægter betyder jo så meget som skatter. Det vil altså sige, at skatteyderne skal betale disse 10 mill. kr., der formodentlig i løbet af nogen tid vil vokse til 20 mill. kr.; 10 mill. kr. er jo kun det foreløbige tal. Her vil jeg stille den højtærede undervisningsminister det spørgsmål, om han ikke, som situationen er nu, efter samråd med sine ministerkolleger, samtidig med at han foreslår en udgift af dette format, kunne foreslå os en tilsvarende besparelse andetsteds på statens budget. Tænk, hvor det ville hjælpe på denne store, retfærdige sag, hvis man kom her og sagde: vi har sparet disse penge, de skal gå til „Ungdommens uddannelsesfond“.

Med hensyn til det andet store problem, uddelingen, har jeg også forskellige betænkeligheder. Man læser i aviserne, at der har været holdt en rundbordskonference om hele skolens struktur, men det er jo kun et udvalg, der har været indbudt dertil. Såvidt jeg forstår, uden at jeg er helt klar over det, er der tale om fuldstændig afskaffelse af eksamen i folkeskolen, en omlægning af karaktergivning og ingen udregning af en gennemsnitskvotient. Men hvem skal så egentlig bestemme, hvem der skal op i gymnasiet, og hvem skal bestemme, hvem i gymnasiet der skal have støtte?

Alt dette står mig temmelig uklart foreløbig.

Jeg må måske have lov til at henvise til en meget interessant artikel den 19. oktober i „Social-Demokraten“ af bladets litteraturanmelder, dr. phil. Frederik Nielsen. Han skriver følgende:

„Og hvorledes skal de“ — nemlig legaterne — „uddeles, når man har afskaffet eksamen i folkeskolen? Efter lærerudtalelser? Mon vi dog så ikke hellere skulle være interesseret i prøver, der stiller murerarbejdsmandens dreng på lige vilkår med departementschefens? Og hvorledes skal læreren kunne udtale sig med sikkerhed uden prøver? Skal der fordeles legater uden eksamen, så svarer det til skatteligning uden kontrol.“

Der er en række vanskeligheder her, som vi bliver nødt til at tage under nærmere overvejelse.

Det er også et problem, hvad der egentlig menes med „ubemidlet“. Det udvalg, der sad, og hvor jeg havde den ære at være med, bad ministeriet om en udtalelse i denne henseende, og af ministeriets svar af 22. april 1954 fremgår det, at det vil være nødvendigt at opstille en skala. Af den af ministeriet foreløbig givne skala over forsørgernes indtægtsgrænser fremgår det bl. a., at en indtægt i København på 8 000 kr. skulle give et støttebeløb på 2 160 kr., medens en indtægt over 13 000 kr. indtil 16 000 kr. kun skulle give et støttebeløb af 540 kr. Jeg synes, at denne skala i høj grad svigter alle med mellemindtægter. Man opstiller sådan en slags grænse, formentlig ved 16 000 kr., men for indtægter over 13 000 kr. er støttebeløbet så ringe, at det ingenting er. Yderligere opstilles der en formuegrænse, for forsørgeren ved 30 000 kr. og for den studerende ved 3 000 kr., men den er ganske vist ikke absolut. Denne grænse ønsker man ikke alene gennemført ved legatydelser, men også ved lån. Ministeriet foreslår her, at den ovennævnte skala forhøjes med 3 000 kr. Hele dette spørgsmål er vi nødt til at undersøge. Skalaen i den form, den har nu, hvor mellemindtægterne svigtes i den grad, kan jeg ikke være med til.

Ifølge lovforslagets § 3 skal der være en bestyrelse, som skal tildele de enkelte ud-

[Hvidberg.]

dannelsesområder en hovedsum, som så legat- og stipendienævne ved de enkelte læreanstalter skal uddele, således som det er udformet. Denne bestyrelse får en overordentlig stor magt, faktisk hele magten over denne fond og dens virksomhed, og jeg vil gerne sige til den højtærede minister, at jeg synes, det bliver nødvendigt for os at se på denne bestyrelses sammensætning, som jeg stiller mig meget skeptisk overfor. Mon ikke det alligevel vil være det bedste, om man ikke løser denne opgave stykkevis, at man så dog i alt fald i loven fastslår fordelingen af fondens midler mellem de forskellige områder, hvorefter de forskellige universiteter og læreanstalter ved deres stipendieudvalg frit kan uddele, som de finder det ret? Derefter kunne man af fondens midler hensætte en mindre del, f. eks. 15 pct., til særlige formål, og dette beløb kunne så fordeles af en bestyrelse af en sammensætning, som vi kunne blive enige om.

Den højtærede minister kom ved dette lovforslags fremsættelse ind på spørgsmålet om forøget tilgang til gymnasieundervisningen og overproduktion af studenter og den tilsvarende mindre tilgang af unge indenfor anden uddannelse. Da tale-tiden er udløbet, vil jeg blot hertil sige, at de bemærkninger, den højtærede minister i den henseende har gjort, finder jeg ingenlunde fyldestgørende, måske oven i købet noget overfladiske, og jeg frygter faktisk for, at der vil finde en sådan tilstrømning til gymnasierne sted, at det vil komme til at berøre landbrug, håndværk og handel.

Jeg synes også, udvalget skal tage spørgsmålet om tilgangen fra arbejderhjemmene under overvejelse. Det er sørgeligt for os alle, at så ringe en del af egnede unge fra arbejderhjem går ind til studierne, og jeg tror ikke, at „det praktiske livs regulering“ (jfr. fremsættelsestalen) vil råde bod herpå.

Nu må jeg ikke tale mere; derfor vil jeg slutte med at sige, at jeg håber, vi vil kunne hjælpe vore unge, ikke blot af samfundsmæssige grunde, men måske først og fremmest og fremfor alt af menneskelige grunde.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at forretningsordenens bestemmelser vedrørende citater stadigvæk er gældende.

Jørgen Jørgensen (Løjre): Vi ser i det radikale venstre med tilfredshed på det initiativ, som den højtærede undervisningsminister har taget for at lette vilkårene for de unge, der uddanner sig på vore gymnasier, universiteter, de højere læreanstalter, seminarierne og de faglige skoler.

Den mere ligelige adgang til den højere skole, som dette lovforslag tager sigte på, har mit partis tilslutning. Jeg kan iøvrigt henvide til, hvad jeg udtalte i sidste folketingsssamling, da et lovforslag med nogenlunde samme indhold var til behandling her i tinget.

Der er nogle ting i lovforslaget, som jeg mener der må tilvejebringes mere klarhed over, men jeg går ud fra, at dette vil ske under udvalgsbehandlingen. Det vil naturligvis være vanskeligt — det pegede jeg også på i fjor, da vi drøftede disse spørgsmål — i lovforslaget at fastsætte helt faste regler for fordelingen af de midler, der stilles til rådighed, men der må formentlig kunne siges mere herom, end tilfældet er i lovforslaget — jeg tror, det ærede medlem hr. Hvidberg var inde på samme tanke. Yderligere er det et spørgsmål, om ikke flere uddannelsesområder skal tages med end dem, der er nævnt i lovforslaget.

Jeg forstår, at ministeriet har søgt at fastholde den linie, at hvor der til støtte for unges uddannelse findes selvstændig lovgivning, f. eks. vedrørende folkehøjskoler, landbrugsskoler, husmandsskoler og tilsvarende, vil det være naturligt, at forhøjelsen af de beløb, der i forvejen er stillet til rådighed, såfremt sådanne forhøjelser anses for påkrævet, gennemføres ved ændringer i den pågældende lovgivning, og at man derfor her holder sig til de områder, som ikke i almindelighed dækkes ved særlig lov.

Selvom jeg stort set kan godkende den fremgangsmåde, ministeriet har valgt, er der dog enkelte områder vedrørende faglig uddannelse, til eksempel håndværkeruddannelse, som jeg synes vi skal se lidt nærmere på. Jeg er fornylig blevet gjort bekendt med, hvor ringe økonomisk støtte unge håndværkere, der tager på en håndværkerhøjskole, får. De kan kun få meget ringe understøttelse, langt mindre end den, eleverne på folkehøjskoler kan få. Jeg vil opfordre handelsministeren til at se på disse forhold. En

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

dreng, der har stået i lære i 4 år, har ikke haft megen mulighed for at spare sammen til et skoleophold; og når hans forældre ikke er i stand til at hjælpe ham, er han i reglen afskåret fra at komme på håndværkerhøjskole, hvad der ellers kan være af stor betydning for den unge mands uddannelse.

Jeg vil også gerne ligesom i fjor henlede opmærksomheden på, at man ved fordelingen af de store beløb, der nu stilles til rådighed, ikke lader universitetsuddannelsen få for dominerende en plads i forhold til de andre områder, lovforslaget omfatter, så ordningen kommer til at virke ulige.

Jeg mener også, at vi i udvalget må overveje nøjere, i hvilken udstrækning man skal benytte legatvejen, og på hvilke områder lånevejen kan klare spørgsmålet. Det siger sig selv, at i jo større omfang lån kan erstatte de direkte udbetalte understøttelser, jo bedre bliver man i stand til med de pengemidler, der er til rådighed, at hjælpe de studerende virkelig effektivt, som i særlig grad har hjælp behov. Da vi sidste år drøftede dette spørgsmål, kom der til folketingsudvalget henvendelse fra visse grupper af studerende, bl. a. fra polyteknikerne, der tilrådede væsentligst at benytte lånevejen for deres vedkommende. Det kan heller ikke synes urimeligt, at den, der får en embedseksamen og hurtigt kan komme ind i en stilling, der giver meget stor fortjeneste, tilbagebetaler noget af den støtte, han har fået under sin læsning. Det er allerede praktiseret på flere områder og synes at kunne praktiseres uden meget omstændelige lånedokumenter og lignende.

Ministeren kan som sagt regne med mit partis velvilje til den videre forhandling med det mål for øje at nå et positivt resultat.

Om studenternes erhvervsarbejde under læsningen vil jeg kun sige, at det ikke for alle er et minus, at de i den tid, de studerer, tager del i og bliver fortrolige med det praktiske arbejde i administrationen og erhvervslivet. Det afhænger meget af, hvilke studier

det drejer sig om, og hvis det arbejde, de deltager i, har tilknytning til deres studier, kan erhvervsarbejdet være en vinding for dem. Der er også mange, der gerne selv vil tjene noget for at kunne klare deres læseudgifter, og denne vilje til selvhjælp skal man ingenlunde ringeagte, tværtimod. Samtidig må det naturligvis erkendes, at mange studerende kun har meget ringe muligheder for indtægtsgivende arbejde, der falder i tråd med deres studium, og dem er det nødvendigt at tænke velvilligt på ved legat-tildelingen.

Når nu de studerende klager over den kostbare og dyre uddannelse, var det værd at overveje for universitetet, om ikke uddannelsen til embedseksamen kunne forenkles og gøres kortere. De oplysninger, som foreligger, går ud på, at man normalt må regne med 6—7 års studium efter studentereksamen. Det er en meget lang tid og en meget kostbar uddannelse, og det kan vistnok ikke bestrides, at man ved nogle fakulteter har bibeholdt næsten alt det gamle stof, samtidig med at man har taget nyt ind. En rationalisering og forenkling måtte sikkert være mulig, uden at embedseksamen derved blev forringet, og når staten viser sig velvillig og yder sit bidrag til lettelse af de læsendes kår, må universitetet også gøre sit til, at studierne tilrettelægges så rationelt og så hensigtsmæssigt som muligt.

I forbindelse med spørgsmålet om oprettelsen af uddannelsesfonden er der i den sidste tid skabt stort røre om studenternes stilling og de vilkår, de lever under i deres uddannelsesetid. Studenterne organiserer sig efter tidens almindelige mønster. De kommer i flok og følge og rejser krav overfor lovgivningsmagten. Jeg er klar over, at mange af de studerende har yderst trænge kår og meget at kæmpe med under deres uddannelse, og jeg vil som allerede sagt være med til, at deres forhold bliver forbedret, men jeg henstiller til de unge studerende, at de ikke i deres iver og interesse for at få deres egne kår forbedret

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

glemmer, at titusinder af deres jævnaldrende udover det ganske land — i by og på land — der skal skaffe sig en uddannelse og muligheder for en arbejdsplads indenfor dansk erhvervsliv, også har noget at kæmpe med. Livet for disse titusinder af dansk ungdom er ikke solskin og glade dage, det er en hverdag med slid, med arbejde fra tidlig morgen til sen aften, det er en given afkald på mange ting i dagliglivet for at nå frem til en plads i erhvervsliv og produktion, hvor deres evner kan udfoldes og deres uddannelse nyttiggøres i skabende og produktivt arbejde. Og hvad har samfundet at byde disse unge? Nogle hundrede kroner til ophold på en fagskole eller en folkehøjskole, men til at komme i gang i egen bedrift eller i erhverv af den ene eller den anden art har man for det store antals vedkommende ingenting at byde; de må klare sig selv. Den uddannelse, der gives de studenter, der med gratis undervisning går gennem gymnasiet og universitetet til en embedseksamen, giver samtidig adgang til en livsstilling i administrationen, i skoler, i kirker — for ikke at glemme uddannelsen til tandlæge, ingeniør, jurist, læge, og hvad der yderligere kan nævnes. Studenter, der flittigt og dygtigt gennemfører deres studium, har krav på det offentliges bevågenhed, og navnlig er det af stor samfundsmæssig værdi, at evner og anlæg bliver bestemmende for, om de unge skal gå læsevejen og få mulighed for at gennemføre den akademiske uddannelse. Det er ikke i demokratiets ånd at opretholde den tilstand, at børn fra småkårs hjem har ringere muligheder for at opnå de eksaminer, som er nøglen til indflydelsesrige og betydelige stillinger i samfundslivet. Men også de unge, der uddanner sig i det praktiske liv, har krav på samfundets bevågenhed. Deres indsats er i mange tilfælde lige så betydningsfuld som den indsats, der gøres af dem med embedseksamen. Vi skal derfor passe på, at vi ikke nu, når vi forbedrer mulighederne for den del af den danske ungdom, der går læsevejen, glemmer håndens arbejdere, dem, der skal holde produktion og erhvervsliv i gang.

Sagen har nemlig en side mere, som jeg må gøre opmærksom på. I stigende grad forlanger forældre landet over, at adgangen

til eksamensskoler og universitetsuddannelse bliver lige for alle. Hidtil har det fortrinsvis været byernes børn og kun ganske få procent fra landsbyskolen, der gik ind i eksamensskolen. Det medførte i sig selv en begrænsning af tallet på dem, der gik læsevejen. Nu kommer som sagt forældre til børn i landsbyskolen og forlanger med rette den samme adgang for deres børn til at få eksamen, som byens børn har, og derigennem ligestilling med dem. Dette krav om ligestilling mellem land og by kan naturligvis ikke afvises. 250 000, eller ca. halvdelen af landets børn i den undervisningspligtige alder, går i dag i landsbyskoler. Det siger sig selv, at den dag, landsbyskolens børn får samme lette adgang til eksamensskolen, som byens børn har nu, vil tilgangen til gymnasiet, til universitetet og de højere læreanstalter stige i betydelig grad, og dette må naturligvis før eller senere føre til en overfyldning af vore eksamensskoler, som nødvendiggør en sortering på et eller andet tidspunkt i den akademiske uddannelse. En sådan sortering vil det være umuligt at gennemføre, uden at der gøres stor uret overfor mange, der har sat sig som mål at gennemføre den akademiske uddannelse for at opnå en embedseksamen. De vil blive standset på halvvejen og vil føle sig slået ud af denne medfart, for deres uddannelse vil i mange tilfælde og ikke uden grund blive betragtet som spildt og uden nogen virkelig værdi.

Vi må derfor gøre os klart, at hvis vi ikke på samme tid, som vi i betydelig udstrækning støtter de unge, der går læsevejen for at opnå embedseksamen, forbedrer kårerne for den ungdom, der arbejder i det praktiske liv, vil samfundsudviklingen få slagside. Man vil da kun forstærke den udvikling, som er i gang, og hvorefter den dygtigste del af ungdommen forlader de praktiske erhverv i land og by, og det kan samfundet i længden ikke holde til. Samtidig med at vi nu vil forbedre de studerendes kår, mener jeg, det er nødvendigt, at vi alvorligt overvejer, hvad det er muligt for samfundet at foretage for at interessere og opmuntre ungdommen til i større tal at blive ved det praktiske arbejde. Det er et spørgsmål om erhvervsmuligheder, om adgang til at få selvstændig bedrift indenfor de forskellige erhverv, og det er vel også

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

et spørgsmål om tilrettelæggelsen af skoleundervisningen allerede fra barneskolen. Men på dette område forestår der formentlig nyordninger, og folketingset får måske noget at se af dette, inden der går meget lang tid. Det er min bestemte opfattelse, at skal det gå det danske samfund vel i de kommende dage, må det praktiske arbejde opnå en bedre placering og blive mere anerkendt i det almindelige omdømme, end tilfældet er.

Når der tales så meget om, hvor hårdt og hvor vanskeligt ungdommen har det i vor tid, vil jeg dog gerne sige, at hver generations ungdom har noget at kæmpe med, det er ikke noget særligt for vor tid. Det ville sikkert være en dårlig tjeneste at gøre dansk ungdom, om den fik alting forærende. Der skal arbejdes, der skal kæmpes for at overvinde vanskelighederne, det er nu engang livets kår, og det, vi kan stræbe imod, er at lægge forholdene således tilrette, at de flittige og dygtige, der vil noget, de, der har et mål at stile efter, får samme vilkår, enten de kommer fra landsby-skolen eller byskolen, og håb om at opnå en tilværelse, hvor deres evner og anlæg kan komme til udfoldelse.

Den højtærede undervisningsminister har — jeg tror, det var på universitetet — overfor studenterne foreslået, at de unge i stedet for den almindelige forberedelse til filosofikum ved universitetet får et højskoleophold. Jeg synes, det er en udmærket idé. For 10—15 år siden førte jeg nogle forhandlinger med universitetets daværende rektor, Bloch, for at opnå, at filosofikum fik et noget andet indhold, en mere almen karakter, hvorved de unge kunne få en bedre forståelse af det samfund og den verden, de går ud til, når de forlader universitetet. Den akademiske uddannelse er i vor tid blevet så stærkt fagpræget, at et åndehul, et frikvarter i denne uddannelse, hvor det faglige er taget af timeplanen, nok kan være påkrævet. Der kom ikke dengang noget større ud af forhandlingerne, men sagen har stadig interesse. I de senere år har nogle af vore folkehøjskoler indrettet sig på, at studenterne under et ophold der kan forberede sig til filosofikum. På Askov foregår der en sådan undervisning for adskillige elever hver vinter, og

det gør der måske også på andre højskoler. Jeg har ved flere lejligheder tilrådet folkehøjskolerne at tage en sådan forberedende undervisning op, og jeg tror også, at de vil være i stand dertil. Jeg er ganske enig med ministeren i, at det vil være meget gavnligt for de unge studerende, der under deres skolegang og universitetetsuddannelse meget let mister forbindelsen med landets øvrige ungdom, om de under et sådant højskoleophold kunne leve sig sammen med unge fra andre befolkningskredse, som lever deres liv under andre vilkår. Jeg tror, alle danske unge ville være tjent med og have nytte af et sådant møde. Jeg støtter ministerens tanke og opfordrer ham til at forsøge, om de unge, før de går i gang med deres fagstudium, under en udvidet skoleordning eller universitetsordning kunne blive fortrolige med de ting, der rører sig i samfundet, og som de ofte ikke har haft megen forbindelse med under deres hidtidige uddannelse.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen talte om nedskæringen af bevillingen til civiltjenesten. Dette spørgsmål har været drøftet her i tinget, og jeg har forstået, at forsvarsministeren ikke mener, der skal foretages besparelser, som kan lægge nogen hindring i vejen for en fortsættelse af det arbejde, der er i gang. Soldaternes civiltjeneste er en god og nyttig foranstaltning. Jeg har været med til at forberede denne undervisning og har set så værdifulde resultater af den, at jeg synes, den må fortsætte. Jeg kan vanskeligt tænke mig, at nogen skulle ønske at lægge økonomiske hindringer i vejen herfor, og jeg har da heller ikke forstået af den højtærede forsvarsministers udtalelser, at det var hans hensigt.

Jeg kan, som jeg har sagt, tilsige ministeren en saglig forhandling om de problemer, lovforslaget indeholder. Jeg mener, der er visse ting, der må skaffes større klarhed over; der må på nogle områder lægges fastere regler, end lovforslaget har gjort; måske bør man også benytte lånevejen i højere grad, end man oprindeligt havde tænkt sig, og man bør vise en større hensyntagen til uddannelsen på visse faglige områder end skitseret i lovforslaget. Stort set mener jeg dog, det er et rammeforslag, der kan bygges videre på, så det kan blive

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

til gavn for de unge, der går læsevejen. Og så vil jeg kun henstille, som jeg har understreget det meget stærkt, at man ikke i den anledning glemmer de mange tusinde andre, som forbereder sig til en praktisk gerning i det danske samfund.

Ingmar Wagner: Jeg kan på den kommunistiske gruppes vegne hilse med tilfredshed, at undervisningsministeren har genfremsat forslag til lov om „Ungdommens uddannelsesfond“; vi håber, lovforslaget denne gang får en let og hurtig gang gennem folketinget, og at udvalget virkelig arbejder med det, så det hurtigt kommer tilbage til tinget og kan blive en realitet for ungdommen; efter vor opfattelse haster det nemlig meget stærkt med at få virkelige forbedringer igennem for den studerende ungdom.

Formålet med loven er naturligvis at skabe bedre kår for den studerende ungdom, men vel også principielt at give adgang til en virkelig demokratisering af uddannelsen, så det bliver muligt for alle at studere, fordi det afgørende er evnerne, ikke fars og mors pengepung. Men på dette område tror vi ikke lovforslaget vil medføre en virkelig ændring; det er ikke gennemgribende nok til at betyde, at vi får en virkelig demokratisering af uddannelsen i Danmark; man kan sige, at det er et beskedent fremskridt, men derudover vist ikke mere.

Studenterforeningen tog, som det allerede er nævnt her, sidste lørdag og søndag initiativet til at indkalde alle mulige studenterorganisationer til en konference om den studerende ungdoms forhold, og det viste sig på denne konference, at studenterne så sådan på det, at det var nødvendigt, man greb til langt mere gennemgribende foranstaltninger, dersom der virkelig skulle ske noget, og man henviste også i denne forsamling gang på gang til ungdomskommissionens flertalsforslag, som jo siger betydeligt mere end det lovforslag, der her ligger på tingets bord. Jeg vil bede den højtærede formand om tilladelse til at bringe et enkelt citat fra en udtalelse, som en deputation fra Danske Studerendes Fællesråd fremsatte overfor folketingsudvalget

den 7. april 1954; det hedder i denne udtalelse:

„Danske Studerendes Fællesråd kan fuldtud tilslutte sig forslaget hovedprincip, som det er fremsat i § 2, idet vi anser det for at være af afgørende betydning både for studenterne og for samfundet, at det bliver evner i stedet for økonomi, der kommer til at afgøre, hvem der skal have den akademiske uddannelse....

I bemærkningerne til lovforslagets § 2 i afsnittet om støtte til de højere læreanstalter peger man på, at en gennemførelse af forslaget i den nuværende skikkelse vil betyde en drastisk nedskæring af det beløb, som ungdomskommissionen foreslår. Danske Studerendes Fællesråd må udtrykke sin beklagelse over, at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt at gennemføre en fuldstændig støtteordning for de højere læreanstalter. Danske Studerendes Fællesråd må dog kraftigt understrege, at man, indtil en støtteordning gennemføres i fuldt omfang, må søge at gøre de uddelte støttebeløb så store, at de virkelig gør de studerende, der måtte komme i betragtning, i stand til at hellige sig deres studium.“

I disse få ord er jo studenternes stilling til hele sagen udtalt. Det siges klart, at studenterne, som jeg før sagde, ønsker ungdomskommissionens forslag gennemført, fordi det nuværende forslag kun er en hjælp til dem, der studerer i øjeblikket, og ikke en demokratisering af uddannelsen, og heri er vi kommunister helt enige med studenterne. Efter forslaget vil jo højst 4 000 studenter kunne få den støtte, forslaget vil give dem, et beløb på ca. 1 400 kr. om året, medens ungdomskommissionen taler om helt andre beløb for studenterne til gennemførelse af et studium, ca. 4 000 kr. om året. Man har talt en del om det beklagelige i, at der ikke er stor tilgang til læreanstalterne fra arbejderungdommen, og der er ingen tvivl om, at det bliver ikke bedre, før man når frem til en bedre støtteordning. I øjeblikket kommer højst 6—7 pct. af studenterne fra arbejderhjem. Jeg synes ikke, det er nogen frase, når undervisningsministeren siger, at uddannelsesmonopolet må brydes, for det er jo det, der skal til; det er dér, man virkelig må gribe ind. Der har

[Ingmar Wagner.]

været røster fremme om en vekselvirkning, en forbindelse mellem den arbejdende ungdom og den akademiske ungdom; en sådan vekselvirkning vil jo komme i stand derved, at uddannelsesmonopolet brydes, så arbejderungdommen virkelig kommer ind på universiteterne, og så skal der nok blive mulighed for, at de dør kommer på talefod med hinanden.

Jeg har allerede været inde på, at det foreliggende lovforslag ikke tilfredsstiller de studerende ved de højere læreanstalter. Det samme gælder seminaristerne, og jeg tror heller ikke, at gymnasiasterne, hvis de virkelig sætter sig ind i forslaget, helt og fuldt kan tilslutte sig det. Jeg tror også, man må sige til det udvalg, som vil blive nedsat efter denne debat, at det, medens det undersøger sagerne, bør holde lidt øje med, hvordan ungdommen ser på det. Hvis man gør det, vil man blive klar over, at der må og skal bevilges betydeligt større beløb, for at vi kan få en virkelig demokratisering gennemført.

Kommunisterne fremsatte for godt og vel et par år siden forslag om, at der skulle bevilges 20 mill. kr. om året til den studerende ungdom. Nu hører jeg med stor glæde, at det ærede medlem hr. Hvidberg mener, at de her foreslåede 10 mill. kr. til „Ungdommens uddannelsesfond“ i løbet af kort tid vil snige sig op til 20 mill. kr. Da vi fremsatte vort forslag, var det — sagde man — fuldkommen tåbeligt at tale om et så stort beløb; det ville ikke kunne skaffes. Men når man allerede nu har den nævnte indstilling overfor de 10 mill. kr., synes jeg virkelig, man skulle gøre noget ved det i udvalget og, måske som det første, tage ungdomskommissionens flertalsforslag frem, hvilket ikke vil sinke udvalgets arbejde synderligt, idet spørgsmålet ligger forholdsvis klart.

Man har også været inde på, hvor pengene skal komme fra — det blev således af det ærede medlem hr. Hvidberg direkte sagt, at det ville være rart at høre noget derom. Vi kommunister vil foreslå, at man søger at skaffe sig pengene fra forsvarsministeriets budget; jeg tror, at der udmærket godt yderligere kan tages noget fra militæret, således at man på denne måde kan være med til at gavne ungdommens uddannelse.

Den studenterkonference, der afholdtes i lørdags og i søndags, var inde på, at man også i denne sammenhæng bør være opmærksom på de store fødselsårgange — og det er jeg ganske enig i. Jeg tror ikke, der er nogen grund til at være nervøs for, at der skal ske en proletarisering af den studerende ungdom; det, der i forbindelse med de store fødselsårgange er grund til at undersøge, er, hvordan vi kan forberede adgangen for de mange tusinder af unge til gymnasier, læreanstalter, seminarier o. s. v., o. s. v. For at nå et tilfredsstillende resultat på dette punkt vil det være nødvendigt — det ønsker jeg at understrege endnu en gang — at finde frem til et bedre forslag. Der har i forbindelse med de store årgange været snakket en hel del om faren for, at de ufaglærtes antal vil vokse, og at der dermed vil være fare for større arbejdsløshed blandt de unge. Denne fare vil man kunne foregribe ved at forbedre uddannelsesmulighederne, således at flere kan få adgang til de forskellige studieretninger, og jeg tror også, at samfundet efterhånden vil skabe muligheder for, at de unge senere kan komme ind i erhvervslivet og måske sikre sig bedre levevilkår.

Vi ser naturligvis med velvilje på det foreliggende lovforslag, men mener, at udvalget bør undersøge mulighederne for at bevilge nogle flere penge i forbindelse med uddannelsesfonden, således at der kan blive den lette adgang til uddannelse, som bogstavelig talt hele studenterverdenen ønsker.

Søren Olesen: Det er kun naturligt, at ungdommen ønsker let adgang til uddannelse, og det er også naturligt, at en undervisningsminister søger at skabe de bedst mulige forhold på dette område — det er jo hans opgave.

Lovforslaget om „Ungdommens uddannelsesfond“ tager sigte på den økonomiske hjælp til uddannelsen, og jeg vil derfor sige lidt om tilvejebringelsen af fondens midler. Ministeren siger herom i sin fremsættelsestale — det står i folketings tidende sp. 629 — at

„det må anses for uhensigtsmæssigt i loven om „Ungdommens uddannelsesfond“ udtømmende at angive, ad hvilke veje fonden agtes finansieret.“

Vedrørende finansieringen hedder det, at

[Søren Olesen.]

„under alle omstændigheder er det regeringens agt at stille forslag om tilvejebringelse af øgede statsindtægter i et omfang, der samlet svarer til udgifterne ved loven om uddannelsesfonden.“

Jeg mener netop, det har ret stor betydning, hvordan man tilvejebringer midlerne til administrationen af denne lovgivning, idet der er stor forskel på, om det sker ved en tvangsudskrivning, eller det sker på frivilligt grundlag. Specielt har man nævnt overskuddet fra tipstjenesten og forøgede arveafgifter. Jeg anser det for meget rimeligt, at man anvender overskuddet fra tipstjenesten til ungdommens uddannelse, da ungdommen jo for en stor del er med til at tilvejebringe disse midler; og dertil kommer, at tipstjenesten giver betydelige indtægter i statskassen udover det overskud, man foreslår at lægge beslag på hertil. Man kan godt sige, at det er en måde at narre penge fra folk på, men det er dog frivilligt, om de vil hoppe på limpinden eller ej, og derfor synes jeg ikke, der er noget som helst at indvende imod, at midler, som indkommer på denne eller lignende måde, anvendes til ungdommens uddannelse. Man kunne også nævne præmieobligationerne, hvor staten ligeledes får del i gevinsten, idet en masse af præmierne ikke bliver afhentet; der fremkommer altså et overskud.

Jeg vil også være ivrig tilhænger af en bestemmelse om, at studiefonden kan modtage bidrag ved testamenter og gaver, ja, endda, at sådanne gaver bliver skattefri; men jeg er modstander af, at man udskriver skatter hos mig, for at naboens søn kan studere og opnå en god stilling, al den stund jeg selv har børn, der skal anbringes i praktiske erhverv; dem har jeg ikke alene større ret, men også større pligt til at støtte.

Der er jo det at bemærke, at mange af de studier, som slutter med en eksamen, giver adgang til en livsstilling, endda med pension til slut — hvad også det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) var inde på — medens man i de selvstændige praktiske erhverv skal indskyde kapital for at komme i gang. Vil man nu udskrive skatter hos den ungdom, der sparer sammen til at komme ind i et praktisk erhverv, for at understøtte den ungdom, som studerer og søger uddannelse, så kan jeg ikke se andet,

end at man giver den studerende ungdom en særret på de praktiske erhvervs bekostning. Jeg tror, at når man er kommet et stykke hen ad vejen, vil man møde protester fra den ungdom, som går ind i de praktiske erhverv, eller krav om hjælp til startudgifter. Så er vi nået til det punkt, at alle skal hjælpes, og hvem skal de så hjælpes af? Hjælpen må naturligvis udredes af dem selv, og så er vi ikke nået et skridt videre.

Såfremt den højtærede minister kan finde en form, hvorefter finansieringen kan tilvejebringes ad frivillighedens vej, ved gaver eller testamente eller de andre ting, jeg har nævnt, så tror jeg ikke — efter de udtalelser, der er faldet her i dag — at nogen, hverken i det høje ting eller ude omkring i befolkningen, kan have noget imod; at der ydes den bedst mulige hjælp til ungdommens uddannelse. Jeg tror, det er den vej, vi skal frem. Jeg kan heller ikke forstå, at man har så megen mistillid til den frivillige indsats; der kan gøres meget på den måde, når det sættes i system. Man har jo før set, at hjælp til uddannelse af de unge netop er kommet ad frivillig vej. Jeg tror, det er den vej, man skal slå ind på, når man vil løse det foreliggende problem på en måde, som alle kan give deres tilslutning.

Med hensyn til selve uddannelsesproblemet er der et par udtryk, som den højtærede minister i tale og skrift undertiden har anvendt: dette med „de forkrøblede evner“ og „dannelsesmonopolet“. Nu tror jeg ikke, det er den højtærede undervisningsministers mening at sige, at man ikke kan opnå dannelse ad anden vej, og at ikke evner kan udvikles ad anden vej end ved boglig lærdom. Men disse udtalelser kommer let til at stå som udtryk for en overvurdering af den boglige lærdom som modsætning til den uddannelse, man får ved praktisk arbejde. Som sagt, jeg tror ikke, det er ministerens mening, men jeg vil i hvert fald hævde, at evnerne kan jo udvikles ad mange andre veje end ved studier, og hvis man endelig vil gå ind på det spørgsmål, finder man vel lige så mange smalsporede mennesker blandt dem, der har studeret, som i andre erhverv. Og hvis der ved dannelse skal forstås dette at have kendskab til livet, forståelse af livets love og evne til at indrette sig efter dem, så mener jeg, akkurat det samme gælder her; en sådan livsfor-

[Søren Olesen.]

staaelse, en sådan dannelse, finder man lige så godt i erhverv og samfundslag, hvor der ikke finder en større boglig uddannelse eller direkte studier sted.

Det praktiske arbejde har jo en forunderlig evne til at opdrage mennesker, og det er et spørgsmål, om ikke i grunden ethvert menneske burde lære et sådant arbejde. Derfor synes jeg ikke, der er nogen grund til at have så ondt af de studenter, som må påtage sig noget praktisk arbejde i studietiden. Naturligvis er det forkert, hvis dette arbejde kommer til at optage så megen tid, at det bliver en væsentlig hindring for, at studierne kan tilendebringes indenfor en rimelig tid. Men rent menneskeligt synes jeg ikke man skal ynke de studenter, som får lejlighed til at lære et praktisk arbejde at kende, tværtimod.

I denne forbindelse vil jeg gerne henvise til, at seminarieforsøger Nørfelt netop i dag i „Kristeligt Dagblad“ har en kronik om disse forhold. Heri peger han på, at det praktiske arbejde må vi ikke forholde nogen, heller ikke den studerende ungdom.

I formålsparagraffen, § 1, hedder det, at man ønsker tilvejebragt

„sikkerhed for, at ingen egnet og interesseret ung hindres af økonomiske grunde i at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse“.

Derefter kan jo alle andre unge lige så godt og med lige så god ret sige, at så bør heller ingen ung af økonomiske grunde hindres i at blive landmand eller fisker, eller hvad han nu ønsker at blive — livsstillinger, hvortil der kræves et kapitalindskud, som vedkommende ikke er i besiddelse af. Jeg ville hellere udtrykke det sådan, at der er ingen, der har krav på speciel uddannelse eller adgang til noget specielt erhverv. Man har ikke krav på hjælp, men al den hjælp, der bliver ydet frivilligt, kan man kun glæde sig over fra alle sider. Jeg mener, det er her, vi skal appellere til det øvrige samfund. Man skal ikke blot stadigvæk kigge efter sociale foranstaltninger, men man skal skabe en sådan interesse for ungdommens forhold og problemer, at det vil give offervilje, og sætte et arbejde i gang for på frivilligt grundlag at skaffe midler til ungdommens uddannelse og igangsætning i de forskellige erhverv.

Når man taler om de såkaldte store årgange, synes jeg, man overser en ting, nemlig den, at samtidig med at der kommer flere mennesker frem, har de dog, i hvert fald de, der er normalt udstyret, to hænder til at tage fat med. Man får undertiden det indtryk, at der rettes bebrejdelser mod skaberen for, at han har skabt jorden, som den er, med sten og kalk og træer og naturgoder, og ikke skabt den med huse og færdige klæder og møbler; menneskene fødes nøgne, og det må åbenbart være en stor fejl. Forholdet er vel imidlertid dette, at samtidig med at der vokser nye årgange frem, skaber disse årgange også selv arbejdsmuligheder og tager fat og skaber det grundlag, hvorpå de vil bygge deres liv op. Det gælder også i nogen måde, når vi taler om uddannelsen. Jeg mener, at man ikke tager ansvaret og pligterne fra ungdommen og så vente, at den skal udfylde sin plads på samme måde, som hvis den handlede selvstændigt under pligt og ansvar.

Vor stilling til denne lovgivning vil altså i høj grad blive afhængig af, om man i loven indsætter bestemmelser om, hvordan midlerne tænkes tilvejebragt, og at man ikke tager sigte på at give nogen særlig forret til den studerende ungdom eller nogen særret til uddannelse for visse befolkningsskasser. Det lyder udmærket, at hjælpen skal ydes uanset økonomiske forhold, og at det skal være evnerne, som skal være det afgørende, men det gælder som sagt lige så meget i de frie og praktiske erhverv, at evnerne kan være der og midlerne kan mangle til at få sine ønsker opfyldt. Men her må man altså også lægge et vist ansvar på ungdommen selv.

Vi vil gerne være med til at gennemføre denne lovgivning, hvis man kan påpege veje og skaffe midler på frivilligt grundlag, og således at der gives de ungeligestilling og lige ret. Så kan det jo være et spørgsmål, om man skal have alle de mangenævnte, som jo altid kan være vanskelige at administrere, men der er jo her tale om en praktisk foranstaltning, som må kunne løses, og det finder man nok frem til, om ellers man finder det rette grundlag.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for deres bidrag

[Undervisningsministeren.]

til belysning af lovforslaget og skal knytte enkelte bemærkninger til enkelte af ordførertalerne.

Jeg fik det indtryk af det ærede medlem hr. Henry Christensens tale, at den i virkeligheden var et maskeret nej til dette forslag. Der har lige været afholdt en studenternes rigsdag, hvor mange kendsgerninger er blevet lagt på bordet, men disse kendsgerninger havde åbenbart ikke gjort noget som helst indtryk på det ærede medlem. Han brugte sin sidste vælgermødetale med alle dens klicheer. Jeg synes, hele dette partimæssige krigsudstyr kunne være sparet. Det er et sagligt forslag, der tilstræber en saglig løsning, og vi burde også i dette tilfælde, som sidst forslaget var til behandling, kunne mødes i saglige overvejelser.

Det ærede medlems redegørelse var et nej, et klart nej, til universitetets rektor, der har talt på universiteternes og de højere læreanstalters vegne og anbefalet forslaget, således som det foreligger, til hurtig gennemførelse. Det var et nej til professor Stig Juul og et nej til samtlige de studerende, således som deres ønsker fik udtryk gennem Danske Studerendes Fællesråd. Det undrer mig en lille smule at høre det ærede medlems tale i dag, da den i toneføring og meget andet syntes at afvige ganske betydeligt fra den tale, han så sent som lørdag aften holdt i Studenterforeningen, hvor vi jo drøftede samme tema.

Det ærede medlem nærede ængstelse for en forøget tilgang til gymnasiet. Det er mit indtryk, at der ikke kan ventes nogen hurtig forskydning her. Der er visse vaner, der bevirker, at en forskydning meget langsomt finder sted, og det ærede medlem skulle jo ud fra sin egen samfundsopfattelse have så megen tillid til den liberale idé, at han måtte mene, at der ville ske en udligning efter behov. Sådan har det jo været indenfor de enkelte fag indtil nu; det sker, at der bliver for mange i et fag, men et år efter er det udlignet, fordi man fra forskellig side har indset, at det ikke nytter at overfylde fag således; det er den liberale orden. Vil det ærede medlem mene, at den ikke kan fungere også på dette område, således at hjemmene tager hensyn til det behov, der er?

Løvrigt ville jeg tro, at man med den erhvervsudvidelse, som ustandselig finder sted, får brug for en stadig tilgang af højt uddannet arbejdskraft, og at der her i landet såvel som andetsteds i stigende grad vil blive brug for mennesker, der har de forudsætninger, som studenter har. Naturligvis har det ærede medlem ret i, at også de praktiske fag må tilgodeses, og at der skal tilstræbes en balance i uddelingen af de legater og lån, der stilles til rådighed.

Det ærede medlem hr. Hvidberg tog positivt på spørgsmålet; man mærkede universitetslærerens bekymring og ansvarsfølelse, men det ærede medlem standsede lidt op foran spørgsmålet om økonomien og var noget ængstelig for, at rekrutteringen af studenter skulle udvides for stærkt udover det nuværende milieu.

Det ærede medlem var også inde på erhvervsarbejdet. Det er efter min mening et lyspunkt, at studenterne selv indser, at erhvervsarbejde i for vid udstrækning er uheldigt. Det gav man også klart udtryk for på studenterrigsdagen. Jeg lagde der mærke til en lille udtalelse af professor Jan Kobbernagel gående ud på, at man måske burde lægge universitetsforelæsningserne således, at de ikke faldt sammen med kontortiden. Det karakteriserer situationen i eet glimt!

Det ærede medlem mente, at der i særlig grad burde tages hensyn til studenter, der savner forsørgere. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne kort citere et referat i det ærede medlems eget blad, „Dagens Nyheder“, af den tale, som formanden for det samlede studenterråd ved Københavns universitet, Olav C. Lindegaard, holdt. Han udtalte:

„Kun 7—8 pct. af de studerende bliver forsørgt hjemmefra — resten må finansiere studierne ved lån, legater og erhvervsarbejde, men legaterne „dækker“ kun 4 pct. af alle de studerendes samlede udgifter.“

Og han tilføjede:

„Erhvervsarbejdet medfører overfladiskhed med hensyn til studiet, og det medfører, at vi ikke får tid til deltagelse i det almindelige kulturliv, så at vi slutte lig alle bliver fagidioter.“

Vi burde stille sådanne midler til rådighed, at erhvervsarbejdet kan trænges gan-

[Undervisningsministeren.]

ske betydeligt tilbage, thi det vil betyde et stort plus for studenterne — og for den enkelte student et plus i menneskelighed.

Det ærede medlem hr. Hvidberg mente, at legatmassen efterhånden var blevet udhulet; deri har det ærede medlem utvivlsomt ret og anførte professor Stig Iuuls udtalelse om, at de nuværende midler i virkeligheden ikke svarer til mere end 100 000 kr. på det tidspunkt, da Estrup trådte tilbage fra den politiske scene. Hvis det er tilfældet, skal vi så ikke op på et meget højere beløb end det her foreslåede? Kommer vi så ikke op på beløb af en endnu højere størrelsesorden? Jeg forstod, at det var meningen, at man først skulle stille sådanne midler til rådighed, som svarede til situationen omkring år 1900, og derefter udvide.

Hvilket udgangspunkt man end vælger, tror jeg imidlertid ikke, det ærede medlem vil kunne komme meget under det beløb, der her er stillet forslag om, og som er meget beskedent i forhold til det, der er nævnt i ungdomskommissionens betænkning. Hvis det ærede medlem kun kan tiltræde lovforslaget om uddannelsesfonden, men ikke kan tiltræde dækningsbestemmelserne, må det imidlertid være det ærede medlems naturlige parlamentariske pligt at påpege en anden form for dækning. Det ærede medlem mente, man måske skulle gå besparelsernes vej; hvad mener det ærede medlem om besparelser indenfor det ministerium, det ærede medlem selv har haft med at gøre?

Det ærede medlem citerede en kronik af Frederik Nielsen i „Social-Demokraten“. Jeg må indrømme, at denne kronik ligger helt på den konservative linie, og at det ærede medlem har ret til at indkassere argumenterne, men disse argumenter er ikke mine.

Det ærede medlem ønskede skalaen strøget, men det tror jeg ikke vil være hensigtsmæssigt; jeg tror, at flertallet i de udvalg, der får med fordelingen af disse midler at gøre, vil foretrække at have visse retningslinier.

Bagom de kritiske indvendinger, det ærede medlem fremførte forstod jeg imidlertid, at der var et positivt ønske om at finde en løsning, og det er jeg det ærede medlem taknemlig for.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) tilsagde en velvillig behandling. Det ærede medlem stillede enkelte spørgsmål, som vi kan undersøge nærmere, herunder hvorledes det forholder sig med understøttelse til håndværkerhøjskolerne.

Det ærede medlem gjorde fuldstændig rigtigt opmærksom på, at økonomien også påvirkes af studiets varighed. Det er lykkedes i den periode, jeg har været minister, at få forskellige studietider nedsat. Lægestudiets varighed er således nedsat fra 8 år til 6½ år, men der er andre fakulteter, der synes at arbejde med stor langsomhed; især det fakultet, som det ærede medlem hr. Hvidberg repræsenterer, synes ikke at være særlig mobilt, når det gælder arbejde for nedbringelse af studietiden, men måske det ærede medlem kan sige noget herom.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) betonedede meget stærkt, at vi må passe på ikke at stille håndens arbejdere, der søger videreuddannelse, ringere med hensyn til tildeling af midler; når alle forhold er taget i betragtning, burde den gruppe håndens arbejdere, der søger videreuddannelse, stilles lige med de akademiske fag. Jeg kan tiltræde hvert ord, det ærede medlem sagde i den retning.

Det ærede medlem henstillede også til mig at videreføre den rejste tanke om, at filosofikum skal erstattes med et højskoleophold. Personlig synes jeg, det er en helt rigtig og naturlig tankegang. Højskolen er almindennende, på højskolen diskuteres man alle de ideer, der er fremme, etiske, religiøse, sociale, og jeg ville tro, at nogle måneders idédebate på en højskole vil være lige så værdifuld som forelæsningerne i Studiestræde 6, især hvis der oprettes et egentlig filosofikursus på højskolen. Det skulle ikke være uoverkommeligt på adskillige højskoler at give et sådant.

[Undervisningsministeren.]

Det ærede medlem hr. Søren Olesens opfattelse kunne koncentreres i følgende sætning: Jeg vil ikke betale til nabovens søn, der skal studere. Det er en slags slogan; det er kort og knapt udtrykt. Men noget må der vel ydes? Gælder det f. eks. også for folkeskolen, at man ikke vil betale til nabovens søn, der skal i skole? Synes det ærede medlem ikke, at der trods alt er nogen rimelighed i, at der skal betales til opretholdelse af universiteter, andre højere læreanstalter og hvad andet der indgår i menneskers uddannelse? Kan man uden videre godkende sætningen: Jeg har ikke børn i skolen, altså vil jeg ikke betale kommuneskat og statsskat til skoleformål; den pågældende udgift må i hvert fald fradrages, inden jeg sættes i skat. Kan man sige sådan? Det ærede medlem er selv en bogens mand, og der er vel også fra samfundets side ydet hjælp til det ærede medlem, således at hans studium kunne gennemføres. Det er jo ikke alt på et seminarium, der betales af eleverne. Alligevel kan vi godt rejse hovedet og sige, at vi ikke ønsker den boglige uddannelse overvurderet, men om vi kan gå så vidt som til at sige, at al fremtidig uddannelse af videregående karakter må støttes ad filantropisk vej, det tror jeg dog ville være uheldigt. Jeg tror, at det ærede medlem her har taget et standpunkt, som ikke holder, heller ikke når det ærede medlem undersøger de gaver, det ærede medlem selv har modtaget fra samfundets side.

Jeg siger tak for den relativt velvillige modtagelse, lovforslaget har fået, og som dog giver noget håb om dets gennemførelse.

Per Hækkerup: Da vi i foråret første gang behandlede det forslag, som vi nu igen har til behandling, forklarede det ærede medlem hr. Henry Christensen, at når den højtærede undervisningsminister dengang kunne fremsætte forslaget, hang det sammen med, at der var ført en så fortrinlig økonomisk politik af den forrige regering, at landet nu var i en så tilpas beslået tilstand, at man kunne afse ca. 10 mill. kr. til at gennemføre hjælp til de unges uddannelse. I dag var tonen fra det ærede medlem hr. Henry Christensen betydelig mere pessimistisk. Hans vurdering var denne, at vi af hensyn til de opgaver, som ikke mindst

på grund af de store årgange kan ventes i de kommende år, skulle udvise en overordentlig stor forsigtighed. Det forekommer mig, at skal man vurdere det foreliggende lovforslag i relation til valutasituationen, må man dog vel i hvert fald sige, at en økonomisk støtte til i højere grad at muliggøre for unge fra ubemidlede hjem at få en uddannelse må være en af de mest positive foranstaltninger; man ud fra en langtidsbetragtning overhovedet kan foretage for at styrke landets økonomiske situation. Jeg ville altså i modsætning til det ærede medlem drage den slutning — hvis hans vurdering iøvrigt var rigtig — at så måtte man netop forstærke indsatsen for at uddanne de unge så godt som muligt for derigennem at forøge landets konkurrenceevne.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen gjorde nogle bemærkninger om civilundervisningen, som allerede er berørt af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre). Jeg skal i farten blot bemærke, at det ærede medlem ikke gjorde nogen bemærkning om de øvrige dele af velfærdstjenesten, som er draget ind i søgelyset. Jeg deler det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s håb om, at resultatet af undersøgelserne vil blive, at der ikke kommer til at ske nogen indskrænkning af civilundervisningen af de værnepligtige.

Jeg lagde også mærke til, at det ærede medlem hr. Henry Christensen såvidt jeg forstod skarper, end da vi behandlede sagen sidste år, tog afstand fra, at der skulle ydes en støtte til de unge, der påbegynder en gymnasieuddannelse. Jeg vil gerne understrege som mit synspunkt, at hvis man kun gennemfører ordningen om en støtte til dem, der modtager en universitetsuddannelse eller en dertil svarende uddannelse på andre læreanstalter, men unddrager gymnasieungdommen støtte, vil loven ikke få den tilsigtede virkning, så vil den ikke betyde et virkeligt bidrag til at få et større antal af velkvalificerede unge fra hjem, der ikke kan klare de økonomiske ofre ved en videregående uddannelse, frem til en sådan uddannelse.

Overfor det ærede medlem hr. Hvidbergs bemærkninger vil jeg sige, at vi naturligvis fra vort partis side kan være enig med ham i, at intet enkelt politisk parti skal slå

[P^{er} Hækkerup.]

mønt af den fælles vilje til at hjælpe ungdommen til uddannelse. Jeg nærer overbevisning om, at det ærede medlems udtalelse her også vil vise sig at stå mål med virkeligheden, den dag forslaget kommer til tredje behandling, så at vi virkelig har fundet et udtryk for en fælles vilje til at hjælpe ungdommen. I den henseende deler jeg den højtærede undervisningsministers vurdering af det ærede medlems tale som betydelig mere velvillig end det ærede medlem hr. Henry Christensens.

Det ærede medlem hr. Hvidberg gjorde nogle bemærkninger om, hvor pengene skulle komme fra, og mente, at den højtærede undervisningsminister åbenbart fulgte princippet i ordsproget: går den, så går den, og går den ikke, så går den nok alligevel. Se, da vi drøftede tingene her for godt et halvt års tid siden, blev det fremført fra det konservative folkepartis side, som det blev fremført i dag, at man var villig til at være med til denne lovgivning, denne udgiftslov om „Ungdommens uddannelsesfond“; men da man kom til behandlingen af dækningsforslaget, viste man sig ikke at være villig. Jeg har forstået af forhandlingerne, at det konservative folkeparti fastholder, at man er villig til at være med til denne udgiftslov, og dette må så indebære, at det konservative folkeparti vil være med til at søge midlerne fremskaffet til at dække de udgifter, der er tale om. Og i mangel af konkrete forslag til besparelser vil det formentlig sige, at man er villig til at øge statens indkomster på anden måde; og det vil sige, at det ærede medlem følger samme princip som den højtærede undervisningsminister.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) pegede på, at lånevejen måske burde anvendes i noget større udstrækning, end det har fundet udtryk i lovforslaget. Jeg vil hertil sige, at vi fra mit partis side erkender, at her må der ikke være tale om et enten-eller, men om et både-og, og at det kan være rimeligt, at unge, som igennem uddannelsen får adgang til indtægtsgivende stillinger, der afkaster store indtægter, også har en pligt, i hvert fald en moralsk pligt, til at tilbagebetale den hjælp, der er ydet fra det offentliges side. Men jeg vil gerne fremhæve, at man efter vor opfattelse skal

være forsigtige med at anvende lånevejen i for stor udstrækning, for erfaringen viser, at hvis unge står overfor kun at kunne gennemføre deres uddannelse ved at optage meget store lån, bliver resultatet, at de viger tilbage herfor. Derfor kan en for vid anvendelse af lånevejen betyde, at man ikke opnår det, der er lovforslagets hovedformål, nemlig at skabe en virkelig effektiv mulighed for, at unge fra mindrebemidlede hjem påbegynder, viderefører og gennemfører uddannelsen. Altså mener jeg, at vi vel skal overveje spørgsmålet, men vi må være meget opmærksomme på, at det, det gælder om her, er at gennemføre en effektiv ændring af forholdene.

Henry Christensen: Når den højtærede undervisningsminister i sin replik til mig flot slyngede ud, at den var en vælgermødetale, indeholdt klicheer og sagde nej til alt og alle, må jeg indrømme, at jeg ikke kan forstå klogskaben i den måde, undervisningsministeren optræder på. Den højtærede minister ved, at det er forkert; den højtærede minister ved, hvilket standpunkt mit parti og jeg har på dette område. Jeg henviste også i min tale i dag til den tale, jeg holdt som mit partis ordfører, da vi sidste gang behandlede denne sag; jeg fandt, at det var naturligt at henvise til disse udtalelser og ikke her gentage de samme principielle synspunkter, som jeg dengang gav udtryk for. Det ville dog være unødvendigt, det ved den højtærede undervisningsminister; han var endda tilstede i Studenterforeningen lørdag aften og mente, at det var udmærkede synspunkter, der kom frem dér. Jeg har naturligvis ikke i dag taget afstand fra de synspunkter, jeg havde i lørdags og havde sidste gang, vi behandlede dette lovforslag, men jeg har tilladt mig at anføre nogle betragtninger, som jeg mener det er rimeligt at tage med ind i overvejelserne, og jeg har også anført nogle betragtninger, som begrundet de synspunkter, jeg gav udtryk for, og som bevirker, at jeg for mit vedkommende mener, at det kan være naturligt og rimeligt i højere grad end den højtærede minister at vælge lånevejen på forskellige områder.

Hvad specielt angår mine bemærkninger om gymnasiet, har jeg fremført akkurat de samme synspunkter, som jeg fremførte lidt

[Henry Christensen.]

mere udførligt, da vi sidst behandlede sagen. Det vil den højtærede undervisningsminister meget let kunne overbevise sig om ved at læse den debat, vi havde dengang. Men ministeren undlod at gå ind på de argumenter, jeg havde for mit synspunkt, undlod en vurdering af, hvorvidt jeg har ret i, at f. eks. de store årganges problem, f. eks. dette, at man letter adgangen til en videregående uddannelse, automatisk vil få en virkning for gymnasiet. Det mener jeg fremdeles det vil, og jeg kan ikke se det rimelige i, at man ikke forsøger at tilrettelægge en udvikling på disse områder, der kan blive så jævn og så rolig som muligt.

Må jeg i denne forbindelse gøre en bemærkning til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, der i forbindelse med både gymnasiespørgsmålet og problemet lån kontra legat sagde, at hvis man vælger at gå for langt ad lånevejen, er man ikke sikker på at opnå det, som er lovforslagets mål: at få så og så mange velbegavede fra de og de kredse til at studere. Her er måske den principielle skillelinie i vore synspunkter. Jeg har den opfattelse, at vor opgave er at sikre, at de unge, hvor de end kommer fra, kan gennemføre en uddannelse på rimelige vilkår, hvis de ønsker det, og det mener jeg f. eks. en rimelig låneordning kombineret med legater, afhængig af de forskellige muligheder indenfor de forskellige retninger, giver en rimelig mulighed for. Så kan de unge studere, hvis de vil. Heroverfor siger man: så er der måske nogle, som viger tilbage for studiet. Det er imidlertid ikke vor opgave at tvinge dem og optræde som barnepige for dem. Vor opgave er at tilvejebringe en rimelig mulighed for dem til at kunne studere, hvis de vil sætte deres egne kræfter ind på det. Har vi gjort det, så har vi også skabt det udfra et liberalt og et socialt synspunkt fornødne; herefter kan enhver ung, hvor han end kommer fra, hvis han har de fornødne evner, på rimelige vilkår få en videregående og højere uddannelse. Det synspunkt havde vi dengang, og det synspunkt har vi fremdeles.

Må jeg med hensyn til civilundervisningen og velfærdstjenesten iøvrigt sige, at også jeg er ked af, at undervisningsministeren ikke udtalte sig herom. Jeg glæder mig over de positive synspunkter, de ærede

medlemmer hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) og hr. Per Hækkerup fremsatte, og kan derefter sige til den høje regering, at der er altså ingen politiske vanskeligheder for at sikre, at den civile undervisning kan finde sted fremover i samme omfang, som det hidtil har været tilfældet, og jeg vil gerne endnu en gang efterlyse en udtalelse fra den højtærede minister om dette. Ligeledes vil jeg gerne efterlyse en udtalelse om det spørgsmål, jeg før stillede ministeren om de private skolars forhold i henhold til den vedtagne lov om vederlagsfri undervisning og skolemateriel.

Jeg vil slutte med at sige, at vi ønsker et positivt resultat på disse områder. Vi har vore principielle synspunkter, det er de samme, vi havde tidligere, og hvis ministeren måtte have et ønske om — hvad jeg i og for sig skulle mene var naturligt hos en minister — at der skal blive enighed om et resultat på dette område, tror jeg, ministeren skal lade være at forsøge at skubbe medarbejdere fra sig i den grad, som han gjorde. Vi ønsker i alt fald, at der i denne omgang må blive gjort et positivt og reelt arbejde, og så må tiden jo vise, om vi kan blive enige.

Hvidberg: Den højtærede minister talte om, at jeg skulle have frygtet en studentrekruttering udover den fra det nuværende milieu. Ærlig talt forstod jeg ikke rigtig ordet milieu i denne forbindelse, og der var flere andre ting i ministerens udtalelser, som ikke forekom mig klare i forhold til det, jeg har sagt.

Jeg har ængstet mig for, at det skulle gå på den måde, at man til skade for landbrug, handel og håndværk fik en for stor tilgang til gymnasiet. Der skal nemlig også i vore dage være teoretisk og bogligt begavede folk i landbrug og håndværk, og jeg er bange for en forskydning i samfundet. Det, jeg udtalte ønske om, var, at flere egnede unge fra det, man kalder arbejderhjem, kom ind til studierne ved vore universiteter og læreanstalter. Det er forkert, at der ikke er mere end den beskedne tilgang fra disse kredse, som der er i øjeblikket; det har vi ofte talt om. Men jeg er desværre ikke sikker på, at blot en øget økonomisk understøttelse vil være fyldestgørende; der er en række andre omstændigheder, som også gør sig gældende,

[Hvidberg.]

dem skal jeg ikke komme ind på her; men det kunne være, vi skulle undersøge dem lidt nærmere og se, om vi muligvis kunne hjælpe lidt i den henseende. Jeg kender personlig flere eksempler på, at en ung mand fra et arbejderhjem burde og kunne have studeret, at forældrene i og for sig ønskede det, og der var såmænd også råd til det, og alligevel er det ikke blevet til noget, eller han er faldet fra på et meget tidligt tidspunkt. Jeg mener, man skal undersøge, hvordan det forholder sig med den sag.

Der blev fremsat den bemærkning — jeg husker ikke af hvem — at forelæsningerne måske burde ligge på et tidspunkt, der faldt udenfor kontortiden. Det lyder jo fantastisk; men jeg tror, at det i vid udstrækning finder sted ved vore universiteter. For mit eget vedkommende kan jeg i hvert fald nævne, at i dette semester har jeg lagt to forelæsninger om af hensyn til, at en eller to af tilhørerne ved disse forelæsninger skulle passe deres arbejde, og det gør man jo også gerne, når man bare kan.

Med hensyn til de 100 000 kr. forstod jeg ikke rigtig, om den højærede minister sagde, at jeg havde ment, at dette beløb svarede til det, vi har nu. Jeg mente, at det, der er foreslået som de akademisk studerendes andel, i virkeligheden svarer til 100 000 kr. ved århundredskiftet. Der er ingen grund for den højærede minister til at rette det imod mig og sige: nå, så skal vi have det endnu meget højere op. Det er bare en kendsgerning, jeg fremfører. Altså man ser, at dengang ydedes et beløb, der svarer til 250 000 kr. nu, så helt galt på den har man altså ikke været. Nu må vi se, hvordan vi kan klare det. Spørgsmålet er, hvor meget vi har råd til. I den henseende tillod den højærede minister sig at sige, at det var min parlamentariske pligt at anvise dækning. Nu har jeg nok af det! Kan det være min parlamentariske pligt? Det forekommer mig, at det må være ministerens parlamentariske pligt, når han fremsætter dette lovforslag. Jeg mener, at den højærede minister har bedre adgang til at kigge ind i de andre ministerier og se, hvad der kan findes af besparelser.

Den højærede minister spurgte, hvad jeg mente om mit eget ministerium. Jeg er ikke minister; men jeg vil gerne sige, at

jeg synes, man for alvor skulle undersøge, om det ikke var muligt et eller andet sted at finde en besparelse, der kunne dække denne udgift på 10 mill. kr. Det var jo vidunderligt, hvis dette udgiftsforslag kunne fremsættes på den måde, at man samtidig kunne sige, at på det og det område i samfundet er der indsparet et tilsvarende beløb; det ville hjælpe os alle.

Angående dr. phil. Frederik Niensens kronik, som jeg citerede et stykke af, erklærede den højærede minister, at den lå jo fuldstændig på konservativ linie. Ja, jeg har lagt mærke til, at både denne kronik og de taler, som dr. phil. Frederik Nielsen har holdt, er skarpsindige og dygtige.

Om spørgsmålet om nedbringelse af studietiden må jeg sige, at i den tid, jeg var minister, rettede jeg en udtrykkelig henvendelse til Københavns universitet om at ned sætte studietiden med mindst et halvt år. Hvor langt man er nået med det, og hvad der er kommet ud af det, har jeg ikke kunnet kontrollere, og hvor langt det teologiske fakultet er kommet med det, ved jeg heller ikke, for jeg var borte fra det teologiske fakultet i det nævnte tidsrum; men den højærede minister er jo også en slags teolog, så ministeren kunne jo ringe op og spørge teologerne om det.

De bemærkninger, det ærede medlem hr. Per Hækkerup rettede til mig, har jeg allerede besvaret derved, at jeg har sagt, at det er mit ønske, at man kunne skaffe en besparelse på statens budget, der svarede til denne udgift.

Jeg skal slutte med at udtale mit ønske om, at denne sag må blive gennemført.

Søren Olesen: Den højærede minister søgte at koncentrere mine udtalelser i en enkelt sætning. Det, jeg udtalte, gik nu ud på lidt andet end det, den højærede undervisningsminister kom frem med i sit spørgsmål bagefter.

Jeg udtalte, at jeg er modstander af, at man udskriver skatter hos mig, for at nabovens søn kan studere og opnå en god stilling, og så spørger den højærede minister, om jeg også er imod at betale den almindelige folkeskoleundervisning. Men her er det netop, jeg drager skellet. Forskellen er jo den, at den almindelige folkeskoleundervisning er ens for alle, med lige adgang for alle,

[Søren Olesen.]

og den giver ikke adgang til nogen speciel stilling i samfundet af nogen art. Helt anderledes stiller det sig, når det er studier, der er tale om; der gælder det om at opnå bestemte kundskaber, så at man kan opnå en bestemt stilling i samfundet. Og her er det, jeg mener, der kommer et andet spørgsmål frem — således som jeg drog det frem før — nemlig, om ikke de praktiske fag, håndens arbejde, kan være lige så berettigede. Jeg kan ikke se andet, end at forholdet må være det, at ingen af parterne har nogen speciel ret til at kræve; men alt, hvad man kan være med til at yde på frivilligt grundlag, kan man kun glæde sig over, og det er den interesse, man skal vække i samfundet.

Jeg påpegede endvidere nogle veje, hvoraf en enkelt også er nævnt i lovforslaget, nemlig tipsmidlerne, og jeg nævnte, at der måtte kunne findes andre. Jeg vil gerne endnu en gang henstille til ministeren at lægge sit hoved i blød for at finde udveje, således at loven kan finansieres uden en direkte skatteudskrivning; så tror jeg, det ville vinde tilslutning fra alle sider.

Undervisningsministeren (Bomholt): Det ærede medlem hr. Henry Christensen vendte nu hjem til faderhuset, men unægtelig i en lidt kejtet galop. Det ærede medlem stillede mig et spørgsmål med hensyn til civilundervisningen; det kan jeg desværre ikke svare på, men jeg skal gerne være medvirkende til at fremskaffe oplysning; civilundervisningen henhører nemlig ikke under mit ministerium.

Hvad angår spørgsmålet om skolemateriel til de private skoler, er stillingen den, at der ikke er påført de med de almindelige folkeskoler og de kommunale realskoler ligestillede private skoler nogen konkurrence, idet der også hidtil er uddelt gratis skolemateriel til disse skolegrupper. Noget anderledes forholder det sig med hensyn til gymnasier, og her foreligger der et forslag til overvejelse. Vi vil prøve på, om ikke vi kan finde en retsindig løsning på dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var atter inde på gymnasiespørgsmålet, ville helst stryge støtten til gymnasierne, forstod jeg, og det ærede medlem fremhævede navnlig de store årgange. Jeg vil gerne gøre det ærede medlem opmærksom på, at

vi for gymnasiernes vedkommende, når et begrænset, allerede projekteret byggeri er gennemført, imødekommer hensynet til de store årgange på fornuftig måde — det redgjorde jeg for på gymnasielærernes årsmøde. Situationen ser ikke så særlig mørk ud på det punkt. Jeg mener det principielt rigtigt at begynde støtten til de studerende i gymnasietiden.

Det ærede medlem hr. Hvidberg var atter inde på problemet med de 100 000 kr. I Estrups tid havde man 250 000 kr., medens det, der nu er foreslået for ungdommens vedkommende, kun svarer til 100 000 kr. Så er det jeg spørger: Skal vi så ikke vende tilbage til den strålende top, hvorfra vi er sunket, men atter skal op, tilbage til Estrups tids glans på dette område, plus hvad iøvrigt vi to som demokrater kan lægge til?

Det ærede medlem talte om den parlamentariske pligt. Se, jeg har været med til at stille et dækningsforslag, som efter min bedste overbevisning tilgodeser formålet. Hvis nu det ærede medlem går ind for forslaget og siger: ja, hvis der bliver flyttet lidt om på den paragraf her og ændret lidt der, går jeg ind for forslaget, jeg går ind for forslagets hovedlinie, jeg mener, det bør gennemføres, men jeg kan ikke tiltræde dækningen — er det så ikke det ærede medlems paralamentariske pligt at påvise, hvor dækningen kan fås, for at det ærede medlem sammen med mig kan få sit ønske opfyldt?

Med hensyn til spørgsmålet om at nedsætte studietiden forekommer det mig, at dette problem forsvandt i tågen. Men der er virkelig et problem her, for ungdommen har fået en forlænget uddannelsestid indenfor militæret; og vi bør også sammenligningsvis se på studietidens længde i andre lande. Jeg synes, at vore universiteters fakulteter virkelig burde anstrenge sig for at få studietiden nedsat, og hvis der kunne gøres noget fornuftigt her på det teologiske fakultets område — sagt uden alt drilleri — ville det faktisk være et stort gode.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Der tales i øjeblikket meget om oprettelse af nye studieretninger. På den givne foranledning kan der måske blive oprettet sådanne. Der kunne måske

[Henry Christensen.]

også blive undervisning om, hvad „kejtet galop“ er for noget; jeg ved det ikke.

Det, der giver mig anledning til at tage ordet igen, er undervisningsministerens udtalelse om de private skoler. Husker jeg ret, var ministerens udtalelser, da vi drøftede dette spørgsmål i foråret, af betydelig mere positiv karakter — nemlig dengang det gjaldt om at redde det andet lovforslag i land — end de var nu, og jeg må forbeholde mig, at vi vender tilbage til dette spørgsmål ved førstkommande lejlighed. Jeg finder det urimeligt, hvis man nu benytter det skete til at forringe forholdet mellem de private skoler og de offentlige skoler i strid med, hvad ministeren lovede, dengang vi behandlede disse ting i foråret.

Endelig var der spørgsmålet om civilundervisningen. Jeg tror, det ville have interesse i hvert fald at få oplysning om undervisningsministerens egen personlige mening om de eventuelle nedskæringer af civilundervisningen for de værnepligtige. Ministeren kunne gøre undervisningen i al almindelighed en stor tjeneste ved at gå imod disse bebudede nedskæringer.

Undervisningsministeren (Bomholt): Med hensyn til gratis skolemateriel til private skoler er min stilling totalt uændret. Der fremkom et forslag i sin tid, da vi behandlede lovforslaget, fra de private gymnasiers side; det var præget af mådehold, og jeg udtalte dengang efter at have konfereret til anden side, at det var et forslag, som der ville blive set på med velvilje. Sådan er stillingen stadigvæk.

(Kort bemærkning).

Hvidberg: Jeg kan stadig ikke se, at det er min pligt at anvise dækning. Undervisningsministeren sagde i sin fremsættelsestale, at det må anses u hensigtsmæssigt i loven om „Ungdommens uddannelsesfond“ udtømmende at angive, ad hvilke veje fonden agtes finansieret. Kunne det så ikke være passende for mig at spørge undervisningsministeren, om han ikke kan udrede det noget nærmere, om finansieringen ikke kunne ske gennem en besparelse på statens budget? Jeg er enig med ministeren i, at man burde og kunne skære nogle af univer-

sitetsstudierne ned; der er dødt stof, som kan skæres væk, og der er andet stof, som kan forenkles, og jeg tror, man skal sætte ind på dette punkt.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at spørgsmålet om dækning kommer til behandling under næste punkt på dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det hastede meget i foråret med at få loven om vederlagsfri undervisning og skolemateriel vedtaget. Jeg spørger da påny undervisningsministeren: Hvornår kan vi forvente at der kommer realiteter af den velvilje, som ministeren gav udtryk for at han har med hensyn til at opfylde løftet om at stille de private skoler lige med de offentlige, alt set i relation til det forhold, der var mellem offentlige og private skoler, inden denne lov blev gennemført?

Og dernæst: Hvad mener ministeren personlig om de bebudede nedskæringer af civilundervisningen for de værnepligtige?

Undervisningsministeren (Bomholt): Nu er vi jo nede på det niveau, hvor man kan klare sig. Jeg har sagt ganske klart, at civilundervisningen ikke henhører under mit ministerium, men at jeg er villig til at fremskaffe de oplysninger, det ærede medlem har ønsket. Jeg kender ikke sagen; hvordan vil man så forlange, at jeg på stående fod skal give svar? Med hensyn til det andet spørgsmål er det så heldigt, at jeg har givet det ærede medlem fuldkommen fyldestgørende besked. Det er god gammel taktik at rejse spørgsmål om noget andet end det, der ligger for, helst gå udenom sagen, stille spørgsmål på et helt andet felt. Det ærede medlem fik halen i klemme på hovedspørgsmålet og rykkede derfor ud med et spørgsmål om anliggender, der henhører under et helt andet ministerium.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Den højtærede minister tager fejl; de spørgsmål, jeg har stillet, er ikke fremkommet som nogen hjælpe-manøvre; det er ministeren, der forsøger at

[Henry Christensen.]

benytte sig af hjælpemanøvrer. De spørgsmål, jeg har stillet påny, stillede jeg, højtærede minister, første gang jeg havde ordet, det vil ministeren kunne overbevise sig om. Jeg er stadig uden svar på spørgsmålene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Per Hækkerup: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om afgift af arv og gave.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 133; fremsættelsen findes i tidenden sp. 626).

Lovforslaget sættes til forhandling.

M. Larsen: Det foreliggende lovforslag er en gammel kending, idet det blev fremsat også i sidste samling. Der er derfor ingen anledning til at tvære det ud i enkeltheder; jeg skal kun gøre et par bemærkninger.

Lovforslagets formål er bl. a. ved en forøget arveafgift at skaffe midler til „Ungdommens uddannelsesfond“. Dette princip kan jeg tiltræde fuldtud.

De arveafgiftspligtige klasser sammentrækkes til 3 mod nu 4. Det finder jeg også rigtigt. Klasse A omfatter arv til ægtefæller, børn og børnebørn, adoptiv- og stedbørn. Her finder en lempelse sted for de mindste arvelodder. Efter gældende lov er kun arvelodder på indtil 2 000 kr. fri for arveafgift, efter forslaget bliver indtil 5 000 kr. afgiftsfri. For arvelodder fra 5 000 til 50 000 kr. sker der ingen ændringer. Derefter er der en ret betydelig progression. Af en arvelod på f. eks. 101 000 kr. skal svares i arveafgift ca. 15 000 kr., for tiden ca. 9 000 kr. Jeg kender et tilfælde fra den allersidste tid. En mindre industridrivende

eller håndværker døde, og der var kun en søn, der skulle arve det hele. Formuen, der var ansat til 105 000 kr., fremkom på følgende måde: fast ejendom 55 000 kr., maskiner og inventar 20 000 kr., lagerbeholdning ca. 15 000 kr. og endelig driftskapital ca. 15 000 kr. Afgiften ville efter de foreslåede regler blive på ca. 15 000 kr. og være meget følelig. I sådanne tilfælde ville en lempelig indbetalingsordning være rimelig, jeg vil næsten sige nødvendig.

Går man videre i klasse A, viser det sig, at arveafgiften for arvelodder på 1 mill. kr. eller derover forhøjes fra 20 til 45 pct. Det er en meget betydelig forhøjelse, der her er tale om, men det er også store formuer, det drejer sig om.

Hvad angår selve arveretten, anser jeg den for at være en betydelig drivfjeder for befolkningens lyst og vilje til opsparing.

Ved forslaget's behandling i foråret henstillede jeg, at legatkapitaler, der testamenteres til kulturelle formål, blev afgiftsfrie. Den højtærede finansminister afviser dette i sin fremsættelse under henvisning til, at den støtte, der ydes til kulturelle formål ad direkte vej, ikke er blevet mindre siden 1908; det tror jeg heller ikke, i hvert fald ikke i almindelighed. Jeg vil her henlede opmærksomheden på eet område, nemlig unge håndværkeres uddannelse, det gælder maskinarbejdere, tømrere, murere, elektrikere m. fl. Når de pågældende har gennemgået deres læretid, som regel 4 år, og derefter har arbejdet som svende et år eller to eller måske mere, sker det ofte, at de ønsker yderligere uddannelse, f. eks. til konstruktører eller teknikumingeniører. Indenfor dette område er hjælpen ad direkte vej meget sparsom, hvorfor legater er meget kærkomne, i særdeleshed da de nævnte håndværkere som regel er udgået fra arbejder- eller funktionærhjem. Jeg henstiller derfor endnu en gang til den højtærede finansminister at tage dette spørgsmål op til overvejelse; legaterne betyder en del her.

Iøvrigt kan jeg på mit partis vegne anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Henry Christensen: Det ville sikkert undre den højtærede finansminister, hvis vor principielle indstilling til det foreliggende lovforslag skulle være ændret siden foråret, og